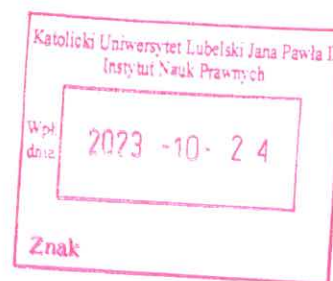

dr hab. Maria Łoszevska-Ołowska
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii
Uniwersytet Warszawski

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Marleny Krawczyk

Prawo do poznania wizerunku sprawcy przestępstwa

**napisanej pod kierunkiem dra hab. Wojciecha Lisa, prof. KUL
na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji
Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego im. Jana Pawła II**

Ocena rozprawy – według wymogów dotyczących prac naukowych na stopień doktorski

Przedłożona rozprawa doktorska mgr Marleny Krawczyk mieści się w dyscyplinie nauk prawnych. Ma charakter interdyscyplinarny, w tym znaczeniu, że podejmuje zagadnienie istotne dla prawa ustrojowego, prawa prasowego, a także innych gałęzi, takich jak prawo karne czy cywilne, tam gdzie rozważania odnoszą się do ochrony prawa do wizerunku. Rozprawa stanowi obszerną pod względem deskryptywnym dokumentacyjno-analityczną prezentację badań w tym zakresie. Prezentuje walory zarówno opracowania o charakterze źródłowym, jak i metodologicznym.

Tematem pracy jest prawo do poznania wizerunku sprawcy przestępstwa. Podjęte zagadnienie, zwłaszcza w kontekście rozwoju technologicznego oraz dynamicznego rozwoju mediasfery, stanowi istotny problem badawczy. Wybór podjętego zagadnienia należy zatem uznać za w pełni trafny z punktu widzenia aktualności problematyki. Podkreślając istotność podjętego tematu warto wskazać na następujące kwestie. Po pierwsze – w analizowanym obszarze istnieją już opracowania naukowe, Autorka wybrała jednak ciekawą i odmienną perspektywę badawczą wychodząc od kwestii związanych z bezpieczeństwem publicznym, co pozwoliło na stworzenie opracowania dotyczącego tematu badanego w doktrynie, ale w jego nowym ujęciu. Po drugie – przedstawiona praca dobrze wpisuje się w nurt badań nad korelacją i konfliktem istniejącym między konstytucyjnie chronionymi wartościami, takimi jak prawo do informacji a prawo do ochrony prywatności. Nadto

A handwritten signature in blue ink, appearing to be "Staw", located in the bottom right corner of the page.

między bezpieczeństwem, będącym nienazwaną zasadą konstytucyjną, a wspomnianymi wartościami.

Cele badawcze, hipotezy i metodologia

Cel badawczy, pytania badawcze, przyjęte założenia oraz metodologia zostały opisane we wstępie, właściwie przygotowanym od strony warsztatowej.

Autorka formułuje dwa cele badawcze. Pierwszym, jest *ukazanie w jakich okolicznościach, będące gwarantem nienaruszalności godności, bezpieczeństwo, tak w wymiarze indywidualnym jak i zbiorowym, stanowi przesłankę uzasadniającą naruszenie prawo do wizerunku człowieka, który w to bezpieczeństwo godzi*. Cel ten zasadniczo został zrealizowany, choć w zakończeniu (stanowiącym przecież rodzaj podsumowania pracy) brakuje pełniejszego odniesienia do jego realizacji oraz choćby syntetycznego, generalizującego ujęcia tej kwestii. W mojej opinii pozostawia to niedosyt. Drugim, jest *określenie, czy istnieje konflikt pomiędzy prawem do ochrony wizerunku sprawcy przestępstwa, wynikający z należnej mu godności a prawem jednostki i społeczeństwa do bezpieczeństwa przed wszystkimi, którzy swoim zachowaniem w to bezpieczeństwo godzą*.

We wstępie do pracy postawiono sześć pytań badawczych. Jeśli nawet przyjąć, że mają one charakter przykładowy, nie wyczerpują szerszej listy jakiej można oczekiwać. Nadmienię, że nie chodzi o to, aby formułować ich wiele (to przecież można uczynić w poszczególnych częściach pracy), raczej o większą ich reprezentatywność. Wymienione tu pytania badawcze nie uwzględniają analizy zawartej w pierwszym rozdziale, który stanowi wprowadzenie do pracy i istotnie „osadza” ją w określonej perspektywie poznawczej. Wspomniana kwestia znalazła już należyte miejsce w formułowanych założeniach badawczych, co należy przyjąć z aprobatą. Autorka, we wstępie, formułuje też tezę o prawie społeczeństwa do poznania wizerunku sprawcy przestępstwa.

Metody i techniki badawcze zastosowane w pracy należy ocenić jako dobrane odpowiednio do omawianej tematyki. Główną metodą badawczą jaką posługuje się Autorka jest metoda dogmatyczna, opierająca się na stosowaniu analizy logiczno-językowej. Autorka wskazuje też na metodę indukcyjną i dedukcyjną oraz teoretyczno-prawną i hermeneutyczną. Stosuje też nie wymienioną wprost analizę źródeł zastanych (desk research) dokonując przeglądu literatury i częściowo orzecznictwa.

W części dotyczącej metodologii brakuje jednak szerszej egzemplifikacji źródeł zastanych. Opis literatury jest pobieżny i fragmentaryczny. Ponieważ w omawianym obszarze powstało wiele opracowań należało się do nich odnieść szczegółowiej, wskazując przy tym jaką lukę w zakresie badań będzie uzupełniała praca.

Kolejną kwestią podlegającą ocenie jest realizacja badań. Autorka sprawnie posługuje się zastosowanymi metodami. Szczegóły zostaną omówione w dalszej części.

Warsztat badawczy i ocena strony formalnej

Praca jest obszerna, liczy ponad 300 stron. Składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia oraz bibliografii. Spis treści jest logiczny i adekwatny do tytułu oraz stawianych założeń. Szkoda jednak, że w poszczególnych rozdziałach Autorka nie umieściła części wprowadzającej, tak aby wyjaśnić jaką logiką kieruje się w umieszczaniu kolejnych partii opracowania. Czytelnik wnioskuje to z tekstu i niekiedy musi się tego domyślać. Przykładem może być rozdział III zatytułowany „Zasady ochrony i ujawniania wizerunku”. Pierwsze trzy podrozdziały brzmią: 1 „Istota i cele postępowania karnego”, 2. „Konstytucyjna zasada domniemania niewinności”, 3. „Publikacja informacji uzyskanych w ramach śledztwa dziennikarskiego”. Wydają się nieco oderwane od tytułu rozdziału. Po zapoznaniu się ich treścią zaczyna się dostrzegać „łącznik” istniejący między tymi partiami a tytułem rozdziału. Dla przejrzystości należało jednak umieścić w pracy część wprowadzającą, jako podrozdział 1., w którym Autorka wskazałaby jej zamysł i przybliżyła, jakie działania będzie podejmowała w ramach realizowanego, w tej części pracy, celu badawczego. Na podkreślenie zasługuje podział pracy na rozdziały i podrozdziały bez rozbijania na mniejsze części. Udało się tego Autorce dokonać sprawnie, co czyni układ pracy przejrzystym.

Dysertacja przygotowana jest starannie od strony redakcyjnej i językowej. Literówki, czy potknięcia interpunkcyjne są marginalne. Na podkreślenie zasługuje język, którym posługuje się Autorka. Spełnia on wszystkie wymogi języka naukowego, a przy tym jest zrozumiały. Autorka uchroniła się od nadmiaru sformułowań, które pozornie czynią prace bardziej naukowymi, w istocie wpływając często na ich mniejszą czytelność oraz nadmierną hermetyczność języka.

Na podkreślenie zasługuje umiejętność analizy obszernych materiałów źródłowych, którą dostrzega się w szczególności w miejscach przytaczania licznych definicji. Z drugiej jednak strony przy części definicji brakuje ich „pogrupowania”, tak aby przywoływać je ze wskazaniem podobieństwa określonych elementów, co czyniło wywód ciekawszym i bardziej uporządkowanym.

Generalna refleksja jaka towarzyszy ocenie pracy pozwalana na stwierdzenie, że Autorka bardzo dobrze porusza się w materiale źródłowym, stąd zgłoszona powyżej uwaga. Pokazane umiejętności dowodzą bowiem, że nie powinna mieć problemów z taką selekcją informacji.

Ocena merytoryczna pracy i jej wartości naukowej

Pod względem merytorycznym praca reprezentuje dobry poziom. Obowiązkiem recenzenta jest skupienie się nie tylko na pozytywnych, ale i negatywnych elementach dysertacji, jeśli się je dostrzega. Starając się przedstawić oba te wymiary pozwolę sobie na analizę poszczególnych części, poprzedzając odniesieniem się do samego tytułu. Na tle zawartych w opracowaniu treści i badań mam wątpliwość, czy posłużenie się w tytule pojęciem „sprawcy” przestępstwa jest w pełni koherentne z zawartością. W rozumieniu art. 18 kodeksu karnego sprawca, to ten, kto wykonuje czyn zabroniony sam albo wspólnie i w porozumieniu. Nie wiem, czy Autorce chodziło o wprowadzenie tego terminu, z uwzględnieniem jego wąskiego zakresu, czy też chodziło o szersze odniesienie się do każdego potencjalnego uczestnika przestępstwa.

Wstęp, o czym mowa była już wcześniej, jest przygotowany starannie od strony warsztatowej. Zawarto w nim wszystkie potrzebne elementy, których oczekuję się przy przedstawianiu prac naukowych, takich jak doktorat. Niedosyt, na co już wcześniej wskazywałam, pozostawia brak szerszej egzemplifikacji źródeł zastanych. Opis literatury jest pobieżny i fragmentaryczny. Ponieważ w omawianym obszarze powstało wiele opracowań należało się do nich odnieść szczegółowiej, wskazując przy tym jaką lukę w zakresie badań będzie uzupełniała praca.

Rozdział pierwszy, zatytułowany „Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego jako podstawowy obowiązek państwa” stanowi nieoczywisty punkt „otwarcia” pracy dotyczącej „Prawa do poznania wizerunku sprawcy”. Pomysł ten jest w mojej opinii bardzo dobry i przy dość obszernej literaturze przedmiotu, pozwala na stworzenie opracowaniem nowej perspektywy badawczej, w czym bezsprzecznie przejawia się

oryginalność opracowania. Rozdział przygotowany jest starannie. Brakuje w nim jedynie większej odwagi Autorki w prezentowaniu własnego stanowiska, choć stworzyła ku temu solidne podstawy. Przy ewentualnej publikacji należałoby też rozważyć, czy potrzebne są tak obszerne rozważania dotyczące bezpieczeństwa, w szczególności zaś, czy na tle określonego celu badawczego, podrozdział 3 „Istota, zadania i cele organów ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego” jest potrzebny, czy nie zakłóca on jednorodności pracy. Cennym pozostaje zdefiniowanie bezpieczeństwa publicznego z uwzględnieniem wielu punktów widzenia oraz nieograniczanie się wyłącznie do perspektywy prawnej.

Rozdział drugi „Pojęcie i ochrona wizerunku przewidziana w polskim porządku prawnym” stanowi wprowadzenie do właściwej części pracy poświęconej kwestiom związanym *stricte* z prawem do wizerunku. Autorka wychodzi od rozważań dotyczących prywatności i godności, tej pierwszej wartości poświęcając dużo miejsca (co jest w pełni zasadne na tle tematu pracy), drugą właściwie pomijając, co rodzi pytanie, czy w ogóle konieczne było tytułowanie podrozdziału pierwszego „Ochrona prywatności i godności w Konstytucji RP”. Czy nie należało ograniczyć się do prywatności, po pierwsze – ze względu na potrzebę wynikającą z tematu pracy i po drugie – ze względu na bardzo pobieżne podjęcie tematu godności w tej części pracy. Autorka szeroko omawia pojęcie wizerunku, określa zasady jego ochrony. I tu rodzi się kolejne pytanie, czy przy przywoływaniu części zagadnień, ze względu na temat pracy nie należało ich potraktować mniej szczegółowo, wyróżnić zaś te zagadnienia, które pozostają w ścisłej koniunkcji z celem badawczym. Całościowo rozdział drugi stanowi istotną część pracy. Jest starannie przygotowany.

Rozdział trzeci „Zasady ochrony i ujawniania wizerunku” stanowi kontynuację rozdziału poprzedniego. Podobnie jak reszta pracy jest przygotowany starannie, a analiza badawcza jest szeroka i wnikliwa. Uwagę dotyczącą części wprowadzającej do tej części pracy umieściłam wcześniej.

Rozdział czwarty i ostatni dotyczy „Publikacji i wykorzystania wizerunku osób przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości”. Autorka rzetelnie przedstawiła w nim przykłady takich działań, sprawnie poruszając się po materiale źródłowym.

Reasumując praca napisana jest dobrym językiem, narracja jest wartka i poprawna metodologicznie. Autorka miejscami prezentuje niestandardową perspektywę badawczą. W opracowaniu widać ogromną staranność w dążeniu do wyczerpującego zdefiniowania i opisania podejmowanych zagadnień. To, co jest

atutem, jest też niekiedy pewnym mankamentem, bo miejscami odnosi się wrażenie, że część treści nie jest nieodzowna i jej zamieszczenie zakłóca spójność opracowania. Nie umniejsza to jednak ogólnej wysokiej ocenie pracy i jej wartości.

Konkluzje

Praca mgr Marleny Krawczyk spełnia wszelkie wymogi stawiane dysertacjom doktorskim z dwóch powodów: zawiera istotne walory poznawcze oraz dowodzi kompetencji w zakresie prowadzenia prac badawczych. Autorka wykazała się znajomością ogólnej wiedzy teoretycznej z zakresu nauk prawnych umiejętnie łącząc zagadnienia z różnych obszarów tej dyscypliny, dobrą znajomością podstaw teoretycznych wybranego obszaru, a także kompetencjami językowymi. Praca napisana jest dobrym, spełniającym kryteria naukowości, językiem. Dysertacja stanowi niewątpliwie samodzielne i oryginalne opracowanie problemu naukowego w zakresie dyscypliny nauk prawnych. Przedstawione powyżej pozytywne opinie dotyczące wartości merytorycznej rozprawy oraz jej strony formalnej upoważniają do przedstawienia wniosku o dopuszczeniu mgr Marleny Krawczyk do dalszych etapów przewodu doktorskiego w dziedzinie: nauki społeczne, w dyscyplinie: nauki prawne. Przedłożona rozprawa doktorska spełnia w wysokim stopniu wszystkie wymogi stawiane pracom doktorskim, zawarte w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r., Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm).

Warszawa, 15 października 2023 r.

dr hab. Maria Łoszevska-Ołowska